

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasında Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Q Metodu İle Analizi

Mecit Aslan¹ & Gürol Zırhhoğlu²

Özet: Bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında yaşanan sorunlara ilişkin görüşlerinin Q metodu ile incelenmesidir. Çalışmada öğretmenlik uygulamasında yaşanan sorunların ve önem sıralarının belirlenmesi için karma araştırma yöntemi ve gömülü desen kullanılmıştır. Çalışmanın verileri Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören ve öğretmenlik uygulamasına devam eden 27 öğretmen adayından toplanmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından ilgili alanyazın ışığında hazırlanan 22 maddelik anket kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde PQ Method programı kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının üç faktör altında toplandıkları belirlenmiştir. Birinci ve ikinci faktörler altında toplanan öğretmen adaylarına göre öğretmenlik uygulamasındaki en önemli sorun uygulama süresinin yetersiz olmasıdır. Üçüncü faktör altında yer alan öğretmen adaylarının ise özellikle uygulama öğretmeni ile ilgili konularda sorun yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Ulaşılan sonuçlar doğrultusunda öğretmenlik uygulaması süresinin artırılması ve ilgili paydaşların katılımıyla öğretmenlik uygulaması programının/ders yönergesinin hazırlanması gerekmektedir. Ayrıca, öğretim elemanları ile öğretmenlerin süreçte daha etkin olmaları için hizmet içi eğitimler ve seminerler ile eğitilmeleri önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik uygulaması, öğretmen adayı, öğretmen eğitimi, Q metodu

DOI: 10.29329/mjer.2019.202.5

Analyzing Pre-Service Teachers' Views on the Problems in Teaching Practice Course through Q Method

Abstract: The aim of this study is to analyze the views of teacher candidates about the problems in teaching practice course by Q method. The mixed method and embedded pattern were used to determine the problems in the Teaching Practice course and the importance of these problems. The data of the study was obtained from 27 teacher candidates studying in different programs of Van Yüzüncü Yıl University Faculty of Education. A 22-item questionnaire prepared by the researchers was used as data collection tool. PQ Method program was used to analyze the quantitative data obtained from the study. In the analysis of qualitative data, descriptive analysis was used. As a result of the study, it was determined that the teacher candidates were grouped under three factors. According to the first and second factors, the insufficiency of the time allocated to teaching practice is seen as the most important problem in teaching practice. According to the third factor, the most important problems experienced in teaching practice are the problems relevant to teachers. In line with the results, it can be suggested that the time allocated to teaching practice should be increased. In addition, a curriculum and guidelines for teaching practice should be prepared with the participation of relevant stakeholders. Moreover, stakeholders should be educated by in-service trainings and seminars.

Keywords: Teaching practice, pre-service teacher, teacher education, Q method

¹ **Mecit Aslan**, Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim ABD, Van, Türkiye. ORCID: 0000-0002-7970-5892

İrtibat Yazarı: maslan4773@gmail.com

² **Gürol Zırhhoğlu**, Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme ABD, Van, Türkiye.

GİRİŞ

Öğretmen yetiştirme sürecinde yetiştirilen öğretmenlerin niteliğini etkileyen en önemli faktörlerden biri uygulama çalışmalarıdır. Bu uygulamaların öğretmen adaylarının göreve başlamaları beklenmeden hizmet öncesi eğitimlerinin erken dönemlerinde yapılması gerekmektedir. Böylece daha iyi yetişmiş ve mesleğini yapmaya hazır öğretmenler yetiştirilebilir (Farrel, 2016). Çünkü bu uygulamalar ile öğretmen adaylarının fakültede edindikleri kuramsal bilgileri uygulamakta ve yaparak-yaşayarak öğrenmektedir (Özcan, 2011, s. 116). Öğretmenlik uygulaması ile öğretmen adayları gerçek okul ortamında bulunma fırsatı yakalamakta, öğrencilerle etkileşime geçmekte, kuramsal bilgilerini uygulama fırsatı yakalayarak mesleki gelişimlerini sağlayabilmekte ve dolayısıyla öğretmenlik mesleğine daha hazır başlayabilmektedir (Aslan, 2015).

Geleneksel öğretmen eğitimi anlayışında uygulama çalışmalarına yeterince yer verilmezken, çağdaş öğretmen eğitimi anlayışında bu uygulamalara önem verilmektedir. Çünkü çağdaş anlayışta öğretmen adaylarının belli bir süre deneyimli bir öğretmenin rehberliğinde uygulama yapması önemli görülmektedir (Darling-Hammond, 2006). Bu anlayışa sahip ülkelerde öğretmen eğitiminin önemli bir kısmının “iş başında eğitim” düşüncesinden hareketle okullarda gerçekleştirildiği görülmektedir (Korthagen, Kessels, Koster, Lagerwerf, & Wubbels, 2001). Bu ülkelerde üniversite/fakülte ve okul arasındaki işbirliği önemli görülmektedir. Flores (2016) tarafından belirtildiği üzere bu süreçte öğretmen adayları, öğretim elemanları ve öğretmenler arasında güçlü bir işbirliği gerektiği için gerek üniversite/fakülte gerekse de okulun rol ve görevlerinin tanımlanması hayati bir öneme sahiptir.

Türkiye’de üniversite ve milli eğitim arasında işbirliğinin kurulabilmesi amacıyla çeşitli çabaların olduğu görülmektedir. Özellikle, YÖK ve Dünya Bankası (1998a) tarafından gerçekleştirilen “Milli Eğitimi Geliştirme Projesi” kapsamında eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması ve bu yeniden yapılandırma kapsamında “Fakülte-Okul İşbirliği” kurulması önemli bir yere sahiptir. Bu işbirliği ile öğretmen adaylarının Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerini almaları ve böylece okullarda uygulama yapmaları mümkün hale gelmiştir. Bu yapılandırma çalışmasından sonra 2006 yılında eğitim fakülteleri yeniden yapılandırılmış, Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması ile ilgili de bazı düzenlemeler getirilmiştir. Bu düzenleme ile Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Özel Eğitim Öğretmenliği programlarında bir dönem Okul Deneyimi ve iki dönem Öğretmenlik Uygulaması, diğer öğretmenlik programlarında bir dönem Okul Deneyimi ve bir dönem Öğretmenlik Uygulaması verilmesi kararı alınmıştır.

Öğretmenlik uygulaması öğretmen adaylarının günlük ders planları hazırladıkları, bu planları sınıfta uyguladıkları ve yaptıkları uygulamalar ile ilgili uygulama öğretmeni, öğretim elemanı ve öğretmen adaylarından dönütler aldıkları bir derstir. Bu ders kapsamında yapılan bu etkinlikler ile öğretmen adayları fakültede öğrendiklerini uygulama fırsatı bulmaktadır. Dönem sonunda dersle ilgili bir ürün dosyasının hazırlanması öngörülmektedir (YÖK/Dünya Bankası, 1998b, YÖK/Dünya

Bankası, 2007). 2018 yılında güncellenen öğretmen eğitimi programlarında Okul Deneyimi kaldırılarak Öğretmenlik Uygulaması I ve II şeklinde iki dönemlik bir uygulama sürecine yer verilmiştir. Öğretmenlik Uygulaması I kapsamında alanla ilgili öğretim yöntem ve tekniklerinin gözleme, özel öğretim yöntemlerini kullanarak bireysel ve grupça mikro öğretim yapma, alanla ilgili etkinlik ve materyal geliştirme, öğretim ortamlarını hazırlama, sınıfı yönetme, ölçme-değerlendirme ve yansıtma yapma şeklinde çalışmaların yapılması gerekmektedir. Öğretmenlik uygulaması II kapsamında ise bu çalışmaların yanı sıra öğretmen adaylarının bir dersi bağımsız olarak planlayabilmesi gerektiği belirtilmiştir (YÖK, 2018).

Türkiye öğretmen eğitimi konusunda köklü bir geçmişe ve dolayısıyla önemli bir birikime sahiptir. Bununla birlikte öğretmen eğitimi konusunda çeşitli sorunlar yaşadığımız da bir sır değildir. Bu sorunların bir kısmının öğretmenlik uygulaması ile ilişkili olduğu söylenebilir. Öğretmenlik uygulaması ile ilgili alanyazın incelendiğinde çeşitli çalışmanın (Aslan ve Sağlam, 2017a, 2017b; Aytaçlı, 2012; Baştürk, 2009; Davran, 2006; Dursun ve Kuzu, 2008; Eraslan, 2009; Gökçe ve Demirhan, 2005; Katrancı, 2008; Özay-Köse, 2014; Özönay-Böçük, 2014; Parker, 2008; Sarıçoban, 2008; Şişman ve Acat, 2003; Topkaya, Tokcan ve Kara, 2012; Yeşilyurt, 2010; Yeşilyurt ve Semerci, 2011) yapıldığı görülmektedir. Söz konusu çalışmalarda öğretmenlik uygulamasının programı, süresi ve paydaşları ile ilgili çeşitli sorunların yaşandığı belirlenmiştir. Bununla birlikte bütün öğretmen adaylarının süreçte aynı sorunları yaşayıp yaşamadıkları, yaşanan sorunlara göre öğretmen adaylarının nasıl gruplandıkları ve sorunların önem sırasının belirlenmesi farklı bir veri sunacaktır. Dolayısıyla, bu sorunların farklı araştırma ve analiz yöntemleri ile ortaya konması ve sorunların nedenlerinin belirlenmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecinde yaşadıkları sorunların Q metodu ile belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmaya katılan öğretmen adaylarının kaç faktör altında toplandıkları, her faktör altında toplanan öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri ve bu faktörler için ayırt edici olan maddeler/sorunlar belirlenmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışmada Eğitim Fakültelerinin son sınıfında alınan “Öğretmenlik Uygulaması” dersinde yaşanan sorunların ve önem sıralarının tespit edilmesi ve öğretmen adaylarının en az/en çok yaşadıkları sorunların nedenlerinin derinlemesine ele alınması için karma yöntem kullanılmıştır. Bu yöntem çalışmalarının yürütülmesinin zorluğuna rağmen derinlemesine bilgi elde edebilmek bakımından çalışmaya önemli katkılar sunabilmekte ve araştırmacılara hem nicel ve hem de nitel yaklaşımlar bakımından iki türlü veriden yararlanma imkânı sunmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2016).

Araştırmanın Deseni

Karma araştırmalarda farklı desenler kullanılabilir. Bu desenler veri türünün toplanma sırasına veya çalışmadaki ağırlıklarına göre isimlendirilebilir. Bu çalışmada karma yöntem desenlerinden *gömülü desen* kullanılmıştır. Gömülü desende kullanılan veri türlerinden biri ön plandadır (Creswell ve Plano Clark, 2015). Çalışmada nicel veriler nitel verilere göre ön planda olduğu için çalışmanın bu desene uygun olduğu söylenebilir.

Araştırmanın nicel boyutu Q Metod'u kullanılarak ele alınmıştır. Bu yöntem ilk olarak Psikiyatri alanında geliştirilmiş olmasına rağmen daha sonra sosyal bilimlerde de sıklıkla kullanılmıştır. Bir Q Metod uygulamasında Q-dizgisi kullanılarak katılımcılara verilen yargı cümlelerinin bu dizgi üzerinde sıralamaları istenir. Q metodu tipoloji oluşturmada etkin bir araştırma yöntemi olup düşüncelerin gruplandırılmasında, ilişkilerin değerlendirilmesinde ve derinlemesine bir araştırma yapılması gereken konuların tespitinde etkin bir yöntemdir (Demir ve Kul, 2011). Bu çalışmada da Q metodu kullanılarak öğretmen adaylarının yaşadıkları sorunlar açısından nasıl gruplandıkları, hangi sorunlarda hemfikir oldukları ve hangi sorunları yaşama konusunda ayrıştıkları belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

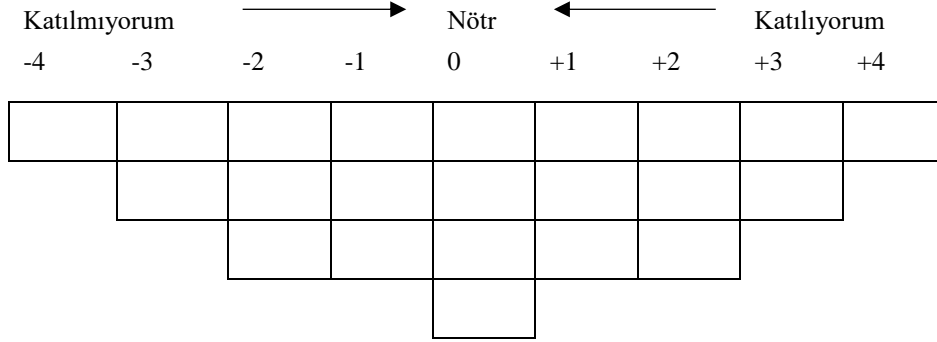
Çalışmada amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubu belirlenirken öğretmen adaylarının “Öğretmenlik Uygulaması” dersini almış olmaları ölçüt olarak belirlenmiş ve çalışma gönüllülük esasına dayalı olarak yürütülmüştür. Amaçlı örnekleme “çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların (information-rich case) seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır” (Büyüköztürk vd., 2016, s.90). Çalışmanın verileri Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesinin farklı programlarında öğrenim gören ve “Öğretmenlik Uygulaması” dersini alan 14 kadın ve 13 erkek olmak üzere toplam 27 öğretmen adayından elde edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerini toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan ve “öğretmenlik uygulaması” sorunlarına ilişkin 22 maddelik anket kullanılmıştır. Söz konusu anket hazırlanırken alan yazında yer alan kaynaklardan (Aslan, 2015; Aytaçlı, 2012; Davran, 2006; Eraslan, 2009; Gökçe ve Demirhan, 2005; Katrancı, 2008; Özonay-Böcük, 2014; Parker, 2008; Şişman ve Acat, 2003; Topkaya, Tokcan ve Kara, 2012; Yeşilyurt, 2010) ve öğretmenlik uygulamasına devam eden öğrencilerin görüşlerinden yararlanılmıştır. Ayrıca, anket hazırlama sürecinde uzman görüşü alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması için öğretmen adaylarıyla bire bir uygulama gerçekleştirilmiştir. Hazırlanan ankette yer alan 22 adet sorun için kartlar düzenlenmiştir. Öğretmen adayları bu kartları Şekil 1’de belirtilen bir Q dizgisi üzerine yerleştirerek söz konusu cümlelere katılım derecelerini göstermişlerdir. Q dizgisi -4 ve +4 aralığında düzenlenmiştir.

Şekil 1. Çalışmaya ait Q dizgi tablosu

Şekil 1’de görüldüğü gibi, çalışmada yer alan öğretmen adaylarından, -4 ve +4 derecelerine birer kart, -3 ve +3 derecelerine iki kart, -2 ve +2 ile -1 ve +1 derecelerine üçer kart ve 0 derecesine ise dört kart yerleştirerek görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Öğretmen adaylarının kart yerleştirme işlemlerinin ardından her bir cümlenin yer aldığı kartlar üzerindeki cümle numaraları kaydedilerek bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Ayrıca katılımcı her öğretmen adayından -4 ve +4 derecelerine yerleştirmiş oldukları cümleleri neden tercih ettikleri sorulmuştur. Öğretmen adaylarının bu konuyla ilgili görüşleri uygulanan form aracılığıyla yazılı olarak alınmış ve daha sonra analiz edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen nicel verilerin analizinde *PQ Method* programı kullanılmıştır. Sorunların önem sırasını belirlemek için Z puanlarına bakılmıştır. Ayrıca, faktörler arasındaki ilişkileri belirlemek için korelasyon analizi yapılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Bu analiz yönteminde veriler önceden belirlenmiş olan temalar doğrultusunda özetlenip yorumlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Katılımcılardan en az ve en çok yaşadıkları sorunların nedenlerine ilişkin yazılı olarak toplanan nitel veriler araştırma amacı doğrultusunda okunmuş, analiz edilmiş ve analiz sonuçları özetlenerek yorumlanmıştır. Ayrıca, yapılan özet ve yorumların inandırıcılığını arttırmak için katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın amacı doğrultusunda yapılan analizler neticesinde elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen bulguların anlaşılabilirliğini arttırmak ve bulgular daha sistematik hale getirmek için nicel ve nitel bulgular ayrı başlıklar altında düzenlenmiş ve sunulmuştur.

Nicel Verilere İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik görüşleri için Q metodu ile elde edilen yük değerleri Tablo 1’de belirtildiği gibidir.

Tablo 1. Öğretmen adayı görüşlerine ilişkin faktör yük değerleri

No	Katılımcı Kodu	1.Faktör Yük Değerleri	2.Faktör Yük Değerleri	3.Faktör Yük Değerleri
1	Aday1	0.4869	-0.5543X	0.0973
2	Aday2	0.1945	0.5185	0.6083X
3	Aday3	0.4456	0.7186X	-0.1387
4	Aday4	0.2344	0.1472	-0.1366
5	Aday5	-0.2543	0.2741	-0.1148
6	Aday6	0.3321	0.3035	-0.0911
7	Aday7	0.0860	-0.0846	0.1054
8	Aday8	0.3283	0.1252	-0.4912X
9	Aday9	0.2543	-0.0692	-0.4782X
10	Aday10	0.7369X	0.3347	-0.1675
11	Aday11	0.4506	-0.1211	-0.5474X
12	Aday12	0.4679X	0.2410	-0.3121
13	Aday13	0.3153	0.4402X	0.0910
14	Aday14	0.5600X	0.3031	0.1170
15	Aday15	0.5718X	-0.2639	0.1331
16	Aday16	0.0439	-0.6285X	0.0805
17	Aday17	0.6753X	0.2475	-0.2166
18	Aday18	-0.0871	0.4029	0.6484X
19	Aday19	0.0358	0.0788	0.0859
20	Aday20	0.4564X	-0.1931	0.2964
21	Aday21	0.5789X	-0.2353	0.5177
22	Aday22	0.3765	-0.4120	0.5677X
23	Aday23	0.6441X	-0.0547	0.1497
24	Aday24	0.4636X	-0.3018	0.0426
25	Aday25	0.5110X	-0.4268	-0.0095
26	Aday26	0.1246	-0.1324	-0.0022
27	Aday27	0.0286	-0.4727	-0.5189X

Tablo 1’de verilen değerler incelendiğinde on öğretmen adayı birinci faktörde, dört öğretmen adayı ikinci faktörde ve yedi öğretmen adayı üçüncü faktörde olacak şekilde toplam 21 öğretmen adayı istatistiksel olarak anlamlı üç faktör altında yer almıştır. Bu bulgu öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması ile ilgili yaşadıkları sorunların benzerliği açısından üç farklı grupta toplandıklarını göstermektedir. Altı öğretmen adayının ise herhangi bir faktör altında toplanmadığı görülmektedir. Bu adaylar öğretmenlik uygulaması ile ilgili görüşleri nedeniyle herhangi bir faktör altına yerleşememişlerdir. Elde edilmiş olan bu üç faktör arasındaki korelasyon değerleri Tablo 2’de verildiği gibidir.

Tablo 2. Faktörler arasındaki ilişkiye dair korelasyon değerleri

	1. Faktör	2. Faktör	3. Faktör
1. Faktör	1.000	0.162	-0.034
2. Faktör	0.162	1.000	0.111
3. Faktör	-0.034	0.111	1.000

Tablo 2’de verilen korelasyon değerleri faktörlerin birbirlerine ulan uzaklıkları hakkında bilgi vermektedir. Buna göre birinci faktör ile ikinci faktör arasında pozitif yönde düşük bir korelasyon, birinci faktör ile üçüncü faktör arasında negatif yönde çok düşük bir korelasyon ve ikinci faktörle üçüncü faktör arasında ise pozitif yönde düşük korelasyon olduğu görülmektedir. Elde edilen bu düşük korelasyon değerleri faktörlerin birbirleriyle belirgin bir biçimde farklılaştığını göstermektedir. Öğretmen adayları belirttikleri görüşleri ile üç farklı grup oluşturmuşlardır. Buna göre aynı faktör altında yer alan öğretmen adayları öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri benzerlik gösterirken farklı faktörlerde yer alan öğretmenlerin görüşlerinin öncelik sıraları değişebileceği ifade edilebilir. Elde edilen bu faktörlerin z puanları, önem ve Q dizgi sıraları Tablo 3’de belirtildiği gibidir.

Tablo 3. Birinci faktörde önem sırasına göre maddelerin Z puanları ve Q dizgi sıraları

MADDELER	1.Faktör	
	Z	QS
1 Öğretmenlik uygulaması süresinin yetersiz olması	2.53	+4
20 Öğretmen adaylarına uygulamada rehberlik edecek bir yönergenin verilmemesi	1.53	+3
17 Öğretim elemanları uygulama sürecinde yeterli dönüt vermemesi	0.96	+3
22 Okul yöneticilerinin uygulama sürecine yeterli katkı sunmaması	0.84	+2
3 Öğretim elemanlarının öğretmen adaylarını ders işlerken gözlememesi	0.72	+2
9 Fakültede verilen teorik dersler ile okuldaki uygulamaların çelişmesi	0.46	+2
2 Uygulama okullarının uygun koşullara sahip olmaması	0.40	+1
12 Dersi planlama aşamasında öğretmen adaylarının öğretim elemanından yardım al(a)maması	0.40	+1
7 Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde yeterince ders işle(ye)memesi	0.17	+1
8 Uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarını ders işlerken gözlememesi	0.08	0
14 Bir öğretim elemanının sorumlu olduğu öğretmen adayı sayısının fazla olması	0.02	0
10 Uygulama sürecinde ölçme ve değerlendirme uygulamalarının yeterince yapılamaması	-0.03	0
21 Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde ders işlerken gerekli materyallerden yararlanmaması	-0.03	0
5 Sürecin başında öğretim elemanı tarafından uygulama süreci ile ilgili yeterli bilgilendirme yapılmaması	-0.09	-1
13 Bir uygulama öğretmenin sorumlu olduğu öğretmen adayı sayısının fazla olması	-0.34	-1
15 Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde ders işlerken farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaması	-0.40	-1
16 Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde ders işlerken öğretim teknolojilerini kullanmaması	-0.69	-2

11	Dersi planlama aşamasında öğretmen adaylarının uygulama öğretmeninden yardım al(a)maması	-1.05	-2
6	Uygulama sürecinde 2 saatlik seminer/teorik dersin yapılmaması	-1.09	-2
19	Öğretmen adaylarının uygulamaya düzenli olarak devam etmemesi	-1.38	-3
4	Uygulama öğretmeni ile öğretim elemanı arasında yeterli iletişim ve işbirliğinin olmaması	-1.40	-3
18	Uygulama öğretmeninun uygulama sürecinde yeterli dönüt vermemesi	-1.61	-4

Tablo 3’de birinci faktöre ilişkin değerler incelendiğinde, birinci faktör altında toplanan öğretmen adaylarına göre öğretmenlik uygulamasına ayrılan sürenin yetersiz olması (1) öğretmenlik uygulaması açısından en önemli sorun olarak görülmektedir. Benzer şekilde, uygulama esnasında öğretmen adaylarına rehberlik edebilecek herhangi bir yönergenin verilmemesi (20) ve öğretmen adaylarından sorumlu olan uygulama öğretim elemanlarının dönüt noktasında yeterince katkı sunmamaları (17) ise önemli olan sorunlar arasındadır. Bununla birlikte, öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki sorumlu uygulama öğretmenlerinin dönüt vermeleri konusunda yeterince katkı sunmadıkları (18) yaşanan sorunlar bakımından en az öneme sahip maddedir. Benzer bir biçimde uygulama öğretim elemanı ile öğretmeni arasındaki iletişim ve işbirliğinin yetersizliği (4) ve öğretmen adaylarının uygulamalara düzenli devam etmemeleri (19) ise daha az öneme sahip olan maddelerdir. Buna göre birinci faktör altında yer alan öğretmen adayların görüşlerine göre öğretmenlik uygulamasında yaşanan sorunların düzeltilebilmesi için öncelikli olarak 1 numaralı madde olmak üzere önem sırasına göre 20, 17, 22, 3, 9, 2, 12 ve 7 numaralı maddelerin dikkate alınması gerektiği söylenebilir.

Tablo 4. İkinci faktörde önem sırasına göre maddelerin Z puanları ve Q dizgi sıraları

MADDELER	2. Faktör	
	Z	QS
1	Öğretmenlik uygulaması süresinin yetersiz olması	1.68 +4
5	Sürecin başında öğretim elemanı tarafından uygulama süreci ile ilgili yeterli bilgilendirme yapılmaması	1.37 +3
7	Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde yeterince ders işle(ye)memesi	1.03 +3
18	Uygulama öğretmeninun uygulama sürecinde yeterli dönüt vermemesi	1.03 +2
17	Öğretim elemanları uygulama sürecinde yeterli dönüt vermemesi	1.03 +2
15	Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde ders işlerken farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaması	0.94 +2
2	Uygulama okullarının uygun koşullara sahip olmaması	0.80 +1
6	Uygulama sürecinde 2 saatlik seminer/teorik dersin yapılmaması	0.61 +1
12	Dersi planlama aşamasında öğretmen adaylarının öğretim elemanından yardım al(a)maması	0.38 +1
22	Okul yöneticilerinin uygulama sürecine yeterli katkı sunmaması	0.16 0
4	Uygulama öğretmeni ile öğretim elemanı arasında yeterli iletişim ve işbirliğinin olmaması	0.03 0

21	Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde ders işlerken gerekli materyallerden yararlanmaması	-0.14	0
19	Öğretmen adaylarının uygulamaya düzenli olarak devam etmemesi	-0.36	0
20	Öğretmen adaylarına uygulamada rehberlik edecek bir yönergenin verilmemesi	-0.42	-1
8	Uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarını ders işlerken gözlememesi	-0.57	-1
11	Dersi planlama aşamasında öğretmen adaylarının uygulama öğretmeninden yardım al(a)maması	-0.63	-1
13	Bir uygulama öğretmenin sorumlu olduğu öğretmen adayı sayısının fazla olması	-0.65	-2
3	Öğretim elemanlarının öğretmen adaylarını ders işlerken gözlememesi	-0.69	-2
14	Bir öğretim elemanının sorumlu olduğu öğretmen adayı sayısının fazla olması	-0.89	-2
10	Uygulama sürecinde ölçme ve değerlendirme uygulamalarının yeterince yapılamaması	-0.93	-3
16	Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde ders işlerken öğretim teknolojilerini kullanmaması	-1.56	-3
9	Fakültede verilen teorik dersler ile okuldaki uygulamaların çelişmesi	-2.23	-4

İkinci faktörde yer alan öğretmen adaylarına göre, birinci faktörde olduğu gibi öğretmenlik uygulamasına ayrılan sürenin yetersiz olması (1) öğretmenlik uygulaması açısından en önemli sorun olarak görülmektedir. Bu maddenin ardından uygulama sürecinin başında sorumlu öğretim elemanı tarafından yeterli bilgilendirilmenin yapılmaması (5) ve öğretmen adaylarının uygulama süresince yeterince ders işleyememeleri (7) benzer bir biçimde öğretmen adayları tarafından önemli sorunlar olarak görülmektedir. Buna karşın fakültede verilen dersler ile okullardaki uygulamaların çelişmesi (9) öğretmen adayları tarafından en önemsiz madde olarak nitelendirilmiştir. Aynı şekilde öğretmen adaylarının ders işlerken öğretim teknolojilerini kullanamamaları (16) ve uygulama süresince yeterince ölçme ve değerlendirme yapamamaları (10) ise bu faktörde yer alan öğretmen adayları için daha az öneme sahip olan maddelerdir. Buna göre ikinci faktör altında bulunan öğretmen adayları için öğretmenlik uygulamasına yönelik sorunların çözülebilmesi için öncelikle 1 numaralı madde olmak üzere, önem sırasına göre 5, 7, 18, 17, 15, 2, 6 ve 12 numaralı maddelerin ele alınması gerektiği söylenebilir.

Tablo 5. Üçüncü faktörde önem sırasına göre maddelerin Z puanları ve Q dizgi sıraları

MADDELER	3. Faktör	
	Z	QS
8 Uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarını ders işlerken gözlememesi	1.97	+4
11 Dersi planlama aşamasında öğretmen adaylarının uygulama öğretmeninden yardım al(a)maması	1.50	+3
2 Uygulama okullarının uygun koşullara sahip olmaması	1.30	+3
1 Öğretmenlik uygulaması süresinin yetersiz olması	1.23	+2
5 Sürecin başında öğretim elemanı tarafından uygulama süreci ile ilgili yeterli bilgilendirme yapılmaması	0.97	+2
13 Bir uygulama öğretmenin sorumlu olduğu öğretmen adayı sayısının fazla olması	0.78	+2

21	Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde ders işlerken gerekli materyallerden yararlanmaması	0.38	+1
18	Uygulama öğretmenin uygulama sürecinde yeterli dönüt vermemesi	0.28	+1
4	Uygulama öğretmeni ile öğretim elemanı arasında yeterli iletişim ve işbirliğinin olmaması	0.25	+1
7	Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde yeterince ders işle(ye)memesi	0.19	0
14	Bir öğretim elemanının sorumlu olduğu öğretmen adayı sayısının fazla olması	0.02	0
22	Okul yöneticilerinin uygulama sürecine yeterli katkı sunmaması	-0.09	0
16	Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde ders işlerken öğretim teknolojilerini kullanmaması	-0.20	0
10	Uygulama sürecinde ölçme ve değerlendirme uygulamalarının yeterince yapılamaması	-0.40	-1
19	Öğretmen adaylarının uygulamaya düzenli olarak devam etmemesi	-0.53	-1
20	Öğretmen adaylarına uygulamada rehberlik edecek bir yönergenin verilmemesi	-0.63	-1
6	Uygulama sürecinde 2 saatlik seminer/teorik dersin yapılmaması	-0.65	-2
3	Öğretim elemanlarının öğretmen adaylarını ders işlerken gözlememesi	-0.93	-2
9	Fakültede verilen teorik dersler ile okuldaki uygulamaların çelişmesi	-1.01	-2
12	Dersi planlama aşamasında öğretmen adaylarının öğretim elemanından yardım al(a)maması	-1.31	-3
17	Öğretim elemanları uygulama sürecinde yeterli dönüt vermemesi	-1.41	-3
15	Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde ders işlerken farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaması	-1.71	-4

Üçüncü faktör altında bulunan öğretmen adaylarının görüşleri incelendiğinde en fazla öneme sahip olan maddenin okullardaki uygulama öğretmenlerinin uygulama sürecinde dersin gözlemi konusunda öğretmen adaylarına yeterince katkıda bulunmadıkları (8) maddesi olduğu görülmektedir. Daha sonra ise dersin planlanması esnasında öğretmen adaylarının okullardaki uygulama öğretmenlerinden yeterli destek alamamaları (11) ve uygulama okullarının yeterli koşullara sahip olamaması (2) maddeleri öğretmen adayları tarafından önemli sorunlar olarak nitelendirilmiştir. Bu faktör altında yer alan öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına ilişkin olarak daha az önem sahip olarak gördükleri maddelerin başında öğretmen adaylarının ders işlerken farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanamamaları (15) maddesi gelmektedir. Bu maddenin ardından uygulama öğretim elemanlarının uygulama sürecinde dönüt noktasında yeterince katkı sunmamaları (17) ve dersin planlanması esnasında öğretmen adaylarının fakültedeki uygulama öğretim elemanından yeterli destek alamamaları (12) maddeleri gelmektedir. Elde edilen verilere göre üçüncü faktör altında yer alan öğretmen adayları öğretmen adayları için öncelikle 8 numaralı madde olmak üzere, önem sırasına göre 11, 2, 1, 5, 13, 21, 18 ve 4 numaralı maddelerin dikkate alınması gerekmektedir.

Öğretmen adaylarının görüşlerinin ve beklentilerinin değerlendirilebilmesi için maddelerin ayırt ediciliği incelenmiş ve birinci faktör altında toplanan öğretmen adaylarının diğer faktördeki öğretmen adaylarından hangi maddeler bakımından farklılık gösterdiği Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Birinci faktörde yer alan ayırt edici maddeler

MADDELER	1. Faktör		2. Faktör		3. Faktör	
	Z	QS	Z	QS	Z	QS
1 Öğretmenlik uygulaması süresinin yetersiz olması	2.53**	+4	1.68	+4	1.23	+2
20 Öğretmen adaylarına uygulamada rehberlik edecek bir yönergenin verilmemesi	1.53**	+3	-0.42	-1	-0.63	-1
22 Okul yöneticilerinin uygulama sürecine yeterli katkı sunmaması	0.84*	+2	0.16	0	-0.09	0
3 Öğretim elemanlarının öğretmen adaylarını ders işlerken gözlememesi	0.72**	+2	-0.69	-2	-0.93	-2
9 Fakültede verilen teorik dersler ile okuldaki uygulamaların çelişmesi	0.46**	+2	-2.23	-4	-1.01	-2
8 Uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarını ders işlerken gözlememesi	0.08*	0	-0.57	-1	1.97	+4
5 Sürecin başında öğretim elemanı tarafından uygulama süreci ile ilgili yeterli bilgilendirme yapılmaması	-0.09**	-1	1.37	+3	0.97	+2
15 Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde ders işlerken farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaması	-0.40**	-1	0.94	+2	-1.71	-4
16 Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde ders işlerken öğretim teknolojilerini kullanmaması	-0.69*	-2	-1.56	-3	-0.20	0
19 Öğretmen adaylarının uygulamaya düzenli olarak devam etmemesi	-1.38**	-3	-0.36	0	-0.53	-1
4 Uygulama öğretmeni ile öğretim elemanı arasında yeterli iletişim ve işbirliğinin olmaması	-1.40**	-3	0.03	0	0.25	+1
18 Uygulama öğretmeninin uygulama sürecinde yeterli dönüt vermemesi	-1.61**	-4	1.03	+2	0.28	+1

* p<0.05; **p<0.01

Tablo 6’da verilen değerler incelendiğinde uygulama süresinin yeterli olmaması, uygulamada rehberlik edecek bir yönergenin olmaması, öğretim elemanlarının ders gözlemi ile ilgili yeterli katkı sağlamamaları ve yeterli bilgilendirme yapmamaları ve fakültede verilen teorik dersler ile okuldaki uygulamaların çelişmesi öğretmen adaylarının görüşlerinde etkili olan ve diğer faktörlerdeki öğretmen adaylarından ayıran maddelerdir. Ayrıca uygulama öğretmenlerini dönütleri ve öğretim elemanı ile olan iletişimi ve iş birliği ile öğretmen adaylarının devam durumları daha az öneme sahip olan ayırt edici maddeler olarak belirlenmiştir.

İkinci faktör altında toplanan öğretmen adaylarının diğer faktördeki öğretmen adaylarından hangi maddeler bakımından farklılık gösterdiği Tablo 7’de gösterildiği gibi elde edilmiştir.

Tablo 7. İkinci faktörde yer alan ayırt edici maddeler

MADDELER	1. Faktör		2. Faktör		3. Faktör	
	Z	QS	Z	QS	Z	QS
7 Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde yeterince ders işle(ye)memesi	0.17	+1	1.03**	+3	0.19	0
18 Uygulama öğretmeninin uygulama sürecinde yeterli dönüt vermemesi	-1.61	-4	1.03*	+2	0.28	+1
15 Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde ders işlerken farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaması	-0.40	-1	0.94**	+2	-1.71	-4
6 Uygulama sürecinde 2 saatlik seminer/teorik dersin yapılmaması	-1.09	-2	0.61**	+1	-0.65	-2
8 Uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarını ders işlerken gözlememesi	0.08	0	-0.57*	-1	1.97	+4
14 Bir öğretim elemanının sorumlu olduğu öğretmen adayı sayısının fazla olması	0.02	0	-0.89**	-2	0.02	0
16 Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde ders işlerken öğretim teknolojilerini kullanmaması	-0.69	-2	-1.56**	-3	-0.20	0
9 Fakültede verilen teorik dersler ile okuldaki uygulamaların çelişmesi	0.46	+2	-2.23**	-4	-1.01	-2

* p<0.05; **p<0.01

Tablo 7’de verilen değerle incelendiğinde uygulama sürecinde yeterli ders işlenmemesi, uygulama öğretmenlerinin dönüt konusunda yetersiz katkı sunmaları, öğretim adaylarının farklı yöntem ve tekniklerden faydalanmamaları ve uygulama sürecinde iki saatlik seminerin yapılmaması ikinci faktörde yer alan öğretmen adaylarının görüşlerinde etkili olan ve diğer faktörlerdeki öğretmen adaylarından ayıran maddelerdir. Ayrıca fakültede verilen teorik dersler ile uygulamanın çelişmesi, öğretmen adaylarının öğretim teknolojilerini kullanmaması maddeleri ise daha az öneme sahip olan maddeler arasında olan ayırt edici maddeler olarak belirlenmiştir.

Üçüncü faktör altında toplanan öğretmen adaylarının diğer faktördeki öğretmen adaylarından hangi maddeler bakımından farklılık gösterdiği Tablo 8’de gösterildiği gibi elde edilmiştir.

Tablo 8. Üçüncü faktörde yer alan ayırt edici maddeler

MADDELER	1. Faktör		2. Faktör		3. Faktör	
	Z	QS	Z	QS	Z	QS
8 Uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarını ders işlerken gözlememesi	0.08	0	-0.57	-1	1.97**	+4
11 Dersi planlama aşamasında öğretmen adaylarının uygulama öğretmeninden yardım al(a)maması	-1.05	-2	-0.63	-1	1.50**	+3
13 Bir uygulama öğretmenin sorumlu olduğu öğretmen adayı sayısının fazla olması	-0.34	-1	-0.65	-2	0.78**	+2
18 Uygulama öğretmenin uygulama sürecinde yeterli dönüt vermemesi	-1.61	-4	1.03	+2	0.28*	+1
16 Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde ders işlerken öğretim teknolojilerini kullanmaması	-0.69	-2	-1.56	-3	-0.20*	0
9 Fakültede verilen teorik dersler ile okuldaki uygulamaların çelişmesi	0.46	+2	-2.23	-4	-1.01**	-2
12 Dersi planlama aşamasında öğretmen adaylarının öğretim elemanından yardım al(a)maması	0.40	+1	0.38	+1	-1.31**	-3
17 Öğretim elemanları uygulama sürecinde yeterli dönüt vermemesi	0.96	+3	1.03	+2	-1.41**	-3
15 Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde ders işlerken farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaması	-0.40	-1	0.94	+2	-1.71**	-4

* p<0.05; **p<0.01

Tablo 8’de verilen değerler incelendiğinde uygulama sürecinde uygulama öğretmenlerin yetersiz katkı sağlamaları, dersin planlanması aşamasında uygulama öğretmenlerinden yeterli katkının alınamaması, uygulama öğretmenlerinin sorumlu oldukları öğretmen adayı sayısının fazlalığı maddeleri üçüncü faktörde yer alan öğretmen adaylarının görüşlerinde, p<0.01 önem seviyesinde, uygulama öğretmenlerinin dönüt konusunda yeterli katkı sunmamaları ise p<0.05 önem seviyesinde etkili olan ve diğer faktörlerdeki öğretmen adaylarından ayıran maddelerdir. Ayrıca öğretmen adaylarının farklı yöntem ve tekniklerden faydalanmamaları, öğretim elemanlarının dönüt konusunda katkı sunmamaları, dersi planlama aşamasında öğretim elemanından yeterli katkının alınamaması ve fakültedeki teorik dersler ile okuldaki uygulamaların çelişmesi maddeleri ise daha az öneme sahip olan maddeler arasında olan ayırt edici maddeler olarak belirlenmiştir.

Nitel Verilere İlişkin Bulgular

Çalışma kapsamında öğretmen adaylarının en çok ve en az katıldıkları maddeleri gerekçeleriyle açıklamaları istenmiştir. Yukarıda belirtilen üç faktör altında bulunan öğretmen adaylarının en önemli sorun olarak ifade ettikleri sorunlar öğretmenlik uygulamasına ayrılan sürenin yetersiz olması (f=10) şeklindeki madde ön plana çıkmaktadır. Bu görüşü savunan öğretmen adayları mevcut uygulamada öğretmenlik uygulamasına ayrılan sürenin mesleği kavramak, okulu ve öğrencileri tanımak için yeterli olmadığı ve bu durumun yeterli uygulama yapmalarını ve öğrenilenleri transfer etme fırsatını engellediği görüşlerini dile getirmişlerdir. Uygulamanın ne zaman başlaması ve ne kadar süre ile

devam etmesi gerektiği ile ilgili farklı görüşler dile getirilmiş olsa da, bu gruptaki öğretmen adaylarının hemfikir olduğu konu sürenin yetersiz olduğu ve mutlaka arttırılması gerektiğidir. Bazı öğretmen adayları uygulamanın ikinci sınıftan itibaren başlaması gerektiğini belirtirken bazıları ilk dönemden itibaren uygulamaların başlaması gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlik uygulamasına ayrılan süre çok az. Bir öğretmen adayı üç dönem uygulamaya giderek öğretmenliği kavrayamaz, öğrenemez. Bir öğretmen adayı üniversiteye başladığı günden itibaren uygulamaya gitmelidir. Böylelikle öğretmenlik uygulaması katkı sağlayabilir. (Aday10)

Öğretmenlik uygulamasına ayrılan süre yeterli değildir. Ve bu süre ne okulu, ne öğrencileri tanımaya, anlamaya, süreci etkili yönetmeye, dönüt ve öğrencinin performansını takip etmeye yetmemektedir. (Aday12)

Öğretmenlik uygulaması öğretmen adayı için çok önemli. Bu uygulamaya sadece 4. Sınıfta değil 2. Sınıf itibariyle başlanması en güzeli olur. (Aday3)

Bu maddeyi fakültede verilen dersler ile okuldaki uygulamaların çelişmesi (f=4), öğretim elemanının sorumlu olduğu öğretmen adayı sayısının fazla olması (f=3), okul yöneticilerin yeterli katkı sunmaması (f=2) ve öğretmen adaylarının ders işlerken farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaması (f=2) takip etmiştir. Birer kişi tarafından belirtilen diğer sorunlar ise öğretim elemanlarının yeterli dönüt vermemesi (f=1), öğretim elemanının sürecin başında yeterli bilgilendirme yapmaması (f=1), uygulama öğretmeni ve öğretim elemanı arasında yeterli iletişim ve işbirliğinin olmaması (f=1), öğretmen adaylarının yeterince ders işlememesi (f=1), öğretim elemanlarının öğretmen adaylarını ders işlerken gözlememesi (f=1) ve uygulama okullarının uygun koşullara sahip olmaması (f=1) şeklindedir. Fakültedeki dersler ile okuldaki uygulamanın örtüşmediğini ifade eden öğretmen adayları fakültede üst düzey akademik konulara yönelik dersler gördüklerini, ideal bir eğitim ortamında öğretmenlik yapacaklarmış gibi eğitildiklerini, okula geldiklerinde ise bambaşka bir ortam ile karşılaştıklarını ve fakültede üzerinde fazla durmadıkları konuları öğretmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Öğretim elemanı ile ilgili sorun yaşayan öğretmen adayları ise öğretim elemanlarının takip ettiği öğretmen adayı sayısının fazla olduğunu, bu nedenle sürecin başında ve süreç içerisinde yeterli destek almadıklarını ve daha fazla dönüte ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Okul yöneticilerinden mustarip olan öğretmen adayları ise uygulama yöneticilerinin kendileriyle iletişime geçemedikleri, liderlik gibi konularda kendilerine bir katkılarının olmadığı yönünde görüş belirttikleri görülmektedir. Bir öğretmen adayı öğretmenin sorumluluğunda fazla öğretmen adayı olduğu için yeterli sayıda ders işleyemediklerini belirtirken, bir diğer öğretmen adayı uygulama okulunun yeterli fiziki altyapıya sahip olmadığını belirttikleri görülmektedir. Aşağıda bu konuyla ilgili katılımcı görüşlerine yer verilmiştir.

Çünkü okul (fakülte) derslerinin öğretmenlik mesleğinde kullanacağımız derslerle uzaktan yakından alakası yok. Bu da bizi öğretmenlik yapmak için yetersiz yapıyor. (Aday15)

Genelde okulda gördüğümüz dersler teoremler ve ispatlar olduğundan bunu pratikte kullanamıyoruz. Gerçekle hiçbir ilgisi yok. (Aday16)

Öğretim elemanlarının hiçbir şekilde dönüt vermemesinin öğretmenlik uygulamasının verimini etkileyen en önemli konulardan biri olduğunu düşünüyorum. (Aday17)

Uygulama başında hocalar sadece okula bırakıp hadi burada staj göreceksiniz, oldu, bitti. Bu durumun kesinlikle değişmesi gerekiyor. Öğretim elemanlarının sürecin başında daha fazla bilgilendirme yapmaları doğru olacaktır. (Aday20)

Benim üç dönemlik stajyerlik hayatım boyunca okul yöneticilerinin benimle ve arkadaşlarımla hiçbir iletişimi olmadı. Bizim okulda neler yaptıklarımızın, hangi planları uyguladığımızın farkında değiller. Bana deneyim, tecrübe ve liderlik konusunda bir katkısı olmadı. Bizden bihaber yaşadılar resmen. (Aday25)

Bir öğretim elemanına fazla öğrenci verildiği için bize ayırdığı zaman çok az oluyor. Onun için öğrenci ne kadar az olsa hoca öğrenciyle o kadar fazla ilgilenme imkânı bulur ve faydalı olur. (Aday1)

Deneyim sahibi olunmadığı için farklı öğretim yöntem ve teknikler kullanılamıyor. (Aday11)

Her öğretmene fazla öğretmen adayı verildiği için her biri en fazla 2 ders anlatıyor. Bu da az oluyor. (Aday7)

Uygulama sürecini öğretim elemanlarının gözlemlerinden mahrum geçirdiğimiz için gelişigüzel bir uygulama gerçekleştiriyoruz. Bu gelişigüzel gidişat verimi oldukça azaltmaktadır. (Aday26)

Uygulama okulları yeterli koşullara sahip değil. ... Laboratuvar eksikliği ve laboratuvar da materyal eksikliği çok fazla. Bunun da öğrencinin öğrenmesinde eksikliklere yol açtığını düşünüyorum. (Aday4)

Öğretmen adaylarının en az katıldıkları maddeler, bir diğer ifadeyle en az yaşadıkları sorunlar içinde uygulama öğretmenin yeterli dönüt vermemesi (f=6) ön plana çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, öğretmen adaylarının uygulamaya düzenli olarak devam etmemesi (f=3), fakültede iki saatlik seminer dersinin yapılmaması (f=3) en az önemsenen diğer sorunlardır. Uygulama öğretmeni ile ilgili olumlu görüşe sahip öğretmen adayları uygulama öğretmenlerinin hem kendilerini hem de arkadaşlarını ders işlerken gözlemlediklerini ve deneyimlerine ilişkin dönüt verdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, bazı öğretmen adayları uygulamaya gerekli hazırlıkları yeterince yaparak düzenli olarak devam ettiklerini

ifade ederken, bazılarının okuldaki uygulamaların yanında fakültede öğretim elemanı ile seminer derslerini yaptıklarını ve süreci değerlendirdiklerini belirttikleri görülmektedir.

Bu güne kadar dersinde bulunduğum öğretmenler (uygulama öğretmenleri) ben ders anlatırken beni gözlemlədiler ve ders sonunda eksik ya da iyi olduğum yönleri bana bildirdiler. Bu yalnızca benim için değil diğer arkadaşlarım için de geçerli. Onlarla konuştuğumda yeterli dönütleri aldıklarını bildiriyorlardı. (Aday21)

Çünkü uygulama sürecinde herhangi bir konuda sorun yaşarsak hocalardan (öğretmenlerden) gerekli dönütleri alabiliyoruz. (Aday20)

Öğretmen adayları uygulamaya devamlı ve düzenli bir şekilde geliyor. Uygulama gününe önceden hazırlık yapar öyle gider ve elinden geleni yapar. (Aday10)

Öğretmen adaylarının uygulamaya düzenli olarak katıldığını görüyorum. En azından bizim sınıf için öyle. (Aday15)

Uygulama sürecinde tam 4 saatlik uygulama 2 saatlik de teorik dersi görmekteydim. Altıncı maddede 2 saatlik seminer/teorik dersin yapılmadığını belirten maddeye katılmıyorum. (Aday2)

Öğretim elemanlarının dönem başında bilgilendirme yapmaması (f=2), fakültede verilen dersler ile okuldaki uygulamaların çelişmesi (f=2), öğretmen adaylarına rehberlik edecek bir yönergenin verilmemesi (f=2), uygulama okullarının gerekli koşullara sahip olmaması (f=2), öğretmenlik uygulamasına ayrılan sürenin yetersiz olması (f=2), uygulama öğretmeni ile öğretim elemanı arasında yeterli iletişim ve işbirliğinin olmaması (f=2) en az katıldıkları sorunlar olarak ikişer öğretmen adayı tarafından ifade edilmiştir. Bu görüşü savunan öğretmen adaylarının sırasıyla danışman öğretim elemanlarının gerekli bilgilendirmeleri yaptıklarını, dönem başında kendilerine bir ders yönergesi verildiğini ve bu yönergenin işlerini kolaylaştırdığını ve uygulama okullarında gerekli alt yapının mevcut olduğunu belirttikleri görülmektedir. Süreyi yeterli gören iki öğretmen adayı birkaç haftadan sonra tekrara geçtikleri için sürenin yeterli olduğunu ifade ederken, diğer iki öğretmen adayı uygulama öğretmeni ve öğretim elemanının telefon ve yüz yüze görüşmeler yoluyla iletişime geçtiklerini ve işbirliği yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Uygulama sürecinin öncesinde ve uygulama sürecinde Murat hocamız hemen hemen her derste bilgilendirme yapıp karşılaştığımız sorunlara gerekli ilgiyi gösterdi. Bu yüzden bu maddeye katılmıyorum. (Aday16)

Öğretmen adaylarının kılavuzlarının olması her durumda hazırlıklı, bilinçli olmalarını sağlamaktadır. (Aday18)

Fakültede aldığım dersler okuldaki derslerle çelişmiyor. Sadece biraz daha üst düzey.
(Aday3)

Uygulama okulu fiziki olarak uygun bir okuldur. (Aday9)

Öğretmenlik uygulamasına ayrılan zaman yeterlidir. Zaten ilk 3-5 haftadan sonra tekrara düşmeye başladık. (Aday27)

Uygulama öğretmeni ile öğretim elemanı arasında iletişim ve işbirliğinin sağlandığını düşünüyorum. Hocalarımızın gerek telefon konuşmalarıyla gerekse de hocanın okula gelip gözlem yapmasıyla yeterli iletişimin yapıldığını düşünüyorum. (Aday4)

Öğretmen adaylarının yeterince ders işlememesi ($f=1$), öğretmen adaylarının ders işlerken öğretim teknolojisi kullanmaması ($f=1$), uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarını ders işlerken gözlememesi ($f=1$) birer öğretmen adayı tarafından en az önemli sorun olarak belirtilmiştir. Bu öğretmen adayları süreçte yoğun bir şekilde ders işlediklerini, uygulama öğretmenlerinin kendilerini ders işlerken gözlemlediklerini ve ders işlerken etkileşimli tahtalardan yararlandıklarını ve sunumlar gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Aşağıda bu konuyla ilgili katılımcı görüşlerine yer verilmiştir.

Öğretmen adayı olarak uygulama sürecimiz dolu dolu geçmektedir ve her dersi yeterince işlemekteyiz. (Aday12)

Staj okullarında uygulama öğretmenlerimiz gözleme çok önem vererek bizi yönlendirdikleri için bu maddeye katılmıyorum. (Aday11)

Öğretmen adaylarının ders işlerken öğretim teknolojilerinden yararlanmadığına, kullanmadığına katılmıyorum. Çünkü okullar akıllı tahta, slayt gösterisi vb. açıdan çok yeterli durumda ve öğretmen adayları iyice yararlanır durumdadır. (Aday14)

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında yaşanan sorunlara yönelik görüşlerinin Q metodu ile incelenmesi amaçlanmıştır. Gerçekleştirilen analiz sonucunda öğretmen adaylarının 10'u birinci, 4'ü ikinci ve 7'si üçüncü faktör altında bulunmak üzere üç faktör altında toplandığı tespit edilmiştir. Bu sonuç çalışmaya katılan öğretmen adaylarının üç alt grupta toplandığını göstermektedir. Üç alt grubun görüşleri arasında düşük düzeyde bir ilişki olduğu düşünüldüğünde, grup görüşlerinin önemli ölçüde değiştiği söylenebilir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin farklı bölümlerde öğrenim gördükleri, farklı okullarda uygulama yaptıkları, uygulama öğretmenleri ve öğretim elemanlarının farklı olduğu düşünüldüğünde böyle bir sonucun ortaya çıkması anlaşılır olmaktadır.

Birinci faktör altında yer alan öğretmen adaylarına göre öğretmenlik uygulamasında yaşanan en önemli sorun öğretmenlik uygulaması süresinin yetersiz olmasıdır. Konuyla ilgili yapılan çeşitli

çalışmalarda (Aslan, 2015; Aydın, Selçuk ve Yeşilyurt, 2007; Şahin, 2003; Şaşmaz-Ören, Sevinç ve Erdoğan, 2009; Şimşek, Alkan ve Erdem, 2013) benzer şekilde öğretmenlik uygulamasına ayrılan sürenin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla uygulama süresinin yetersizliği ile ilgili yaygın bir kanaatin olduğu söylenebilir. Bu sorunu önem sırasına göre öğretmen adaylarına rehberlik edecek bir yönergenin olmaması takip etmiştir. Aslan (2015) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlik uygulamasının amacını, yapılacak çalışmaları, paydaşların sorumluluklarını vb. içeren bir yönergenin hazırlanmasının önemi üzerinde durulmuştur. Böyle bir yönergenin öğretmenlik uygulaması sürecini daha düzenli ve etkili hale getireceği ifade edilebilir. Bu gruptaki öğretmen adaylarının yaşadığı diğer önemli sorunlar olarak öğretim elemanlarının yeterli dönüt vermemesi, okul yöneticilerinin sürece yeterli katkı sunmaması, öğretim elemanlarının ders gözlemi yapmaması öne çıkmaktadır. Bu sonuçlar birinci faktör altında bulunan öğretmen adaylarının uygulama öğretmenlerinden genel olarak memnun olduklarını, başta öğretim elemanı olmak üzere diğer paydaşlardan ise memnun olmadıklarını göstermektedir. Öğretmen adayları kendilerinden ve uygulama öğretmenlerinden kaynaklı sorunların daha az yaşandığı görüşüne sahiptirler. Nitekim ayırt edici maddeler incelendiğinde, uygulama öğretmeni ve öğretmen adayı ile ilgili konularda diğer faktörlerdeki öğrencilerden daha az, öğretim elemanı ile ilgili konularda ise daha çok sorun yaşadıkları görülmektedir. Öğretim elemanı ile ilgili sorunlar yaşandığı öğretmenlik uygulaması ile ilgili yapılan bazı çalışmalarda (Aslan, 2015; Topkaya, Tokcan ve Kara, 2012; Yılmaz, 2011) da ortaya çıkmıştır. Oysa anahtar paydaşlardan biri olan öğretim elemanının süreci takip etmesi ve öğretmen adaylarına gereken yardımı sunması kritik öneme sahiptir. Bu sorunların yaşanmaması için uygulama sürecinde öğretmenlik meslek bilgisi yeterli olan, mümkünse öğretmenlik deneyimi olan ve uygulamaya gerekli zamanı ayıracak öğretim elemanlarının görevlendirilmesi gerekmektedir (Özonay-Böçük, 2014). Bu faktörde yer alan öğretmen adaylarına göre fakültedeki dersler ile okuldaki uygulamaların çelişmesi bir diğer önemli sorun olarak öne çıkmaktadır. Nitel veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının fakültede gördükleri derslerin gerçek okul uygulamalarında bir karşılığının olmadığını ifade ettikleri görülmektedir. Bu öğretmen adayları fakültede daha üst düzey ve okulda işlemedikleri konuları işlediklerini ifade etmişlerdir. Bu faktör altındaki öğretmen adaylarına göre önem sırası daha düşük de olsa yaşanan diğer sorunlar, uygulama okullarının uygun koşullara sahip olmaması, dersin planlanması aşamasında öğretim elemanının yardımcı olmaması ve uygulama sürecinde yeterince ders işlenmemesidir.

İkinci faktörde yer alan öğretmen adaylarına göre öğretmenlik uygulamasındaki en önemli sorun birinci faktördeki öğretmen adaylarıyla benzer şekilde uygulama süresinin yetersizliğidir. Nitel veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının mevcut süreyi mesleği kavramak, okulu/öğrencileri tanımak ve teoriyi uygulamak için yeterli görmedikleri görülmektedir. 2017 yılında güncellenen öğretmen yetiştirme programlarında okul deneyimi dersinin kaldırıldığı ve öğretmenlik uygulamasına iki dönem yer verildiği görülmektedir (YÖK, 2017). Bu durum dikkate alındığında her ne kadar bazı bölümlerde öğretmenlik uygulamasının süresi bir dönem artsa da, bu sürenin okul deneyimi dersinden

karşılındığı düşünöldüğünde teknik olarak önemli bir değişikliğin olmadığı söylenebilir. Ayrıca, sınıf öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği vb. bazı programlarda toplam uygulama süresinin bir dönem azaltılmış olması bu konuda durumun daha olumsuz hale getirildiğini göstermektedir. Dolayısıyla uygulama süresinin yetersizliği ile ilgili olumsuz durumun güncel programlarda da devam edeceği öngörölebilir. Bu sorunu uygulamanın başında öğretim elemanı tarafından yeterli bilgilendirme yapılmaması takip etmiştir. Dönem başında öğretim elemanı tarafından yeterli bilgilendirme yapılmadığı Davran (2006) tarafından yapılan çalışmada da ortaya çıkmıştır. Dönem başında mümkünse uygulama öğretmeninin de katılacağı bir bilgilendirme toplantısında uygulamanın amacı, önemi, yapılacak çalışmalar ve paydaşların görevleri açıklanmalıdır (Aslan, 2015). Öğretmen adaylarının uygulama sürecinde yeterince ders işlememesi ve ders işlerken farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanmaması bu gruptaki öğrencilerin şikâyetçi olduğu bir konu olarak ön plana çıkmıştır. Ders işleme öğretmenlik uygulamasının en temel etkinliği olarak ifade edilebilir. Bu konuda yaşanan sorun öğretmenlik uygulamasının en temel işlevlerini yerine getirmede başarısız olacağı anlamına gelmektedir. Öğretmen adaylarının işledikleri derslerde farklı öğretim yöntemlerini/tekniklerini kullanmamaları fakültede aldıkları *Öğretim İlke ve Yöntemleri* ve *Özel Öğretim Yöntemleri* gibi derslerin okullarda uygulamaya geçmediğini göstermektedir. Bu faktör altındaki öğretmen adaylarına göre öğretmenlik uygulamasında yaşanan önemli bir diğer sorun uygulama öğretmenlerinin ve öğretim elemanlarının yeterli dönüt vermemesi şeklindedir. Alanyazında yapılan çeşitli çalışmalarda (Aslan ve Sağlam, 2018; Parker, 2008; Yeşilyurt ve Semerci, 2011) da uygulama öğretmeni ve öğretim elemanlarının yeterli dönüt vermedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Oysa Özbal'ın (2009) da belirttiği gibi uygulama sürecinin etkililiğinde öğretmenin ve öğretim elemanının vereceği dönütler önemli bir yere sahiptir. Bunların dışında önem sıraları daha düşük olsa da bu gruba göre yaşanan diğer sorunlar uygulama okullarının yeterli koşullara sahip olmaması, iki saatlik seminer çalışmasının yapılmaması ve dersin planlanması aşamasında öğretim elemanından gerekli yardımın alınmaması şeklindedir. Bu faktördeki ayırt edici maddeler incelendiğinde, bu gruptaki öğretmen adaylarının süreçte yeterince ders işleme, ders işlerken farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanma, uygulama öğretmeninden dönüt alma ve fakültede iki saatlik seminer dersini yapma konularında diğer öğretmen adaylarından daha çok sorun yaşadıkları belirlenmiştir. Diğer taraftan, bu gruptaki öğretmen adayları teori-uygulama uyumu, ders işlerken öğretim teknolojilerini kullanma, bir öğretim elemanının sorumlu olduğu öğretmen aday sayısı ve uygulama öğretmenlerinin gözlem yapması konularında diğer gruptaki öğretmen adaylarına göre daha az sorun yaşadıkları görölmektedir.

Üçüncü faktörde yer alan öğretmenlere göre öğretmenlik uygulamasında yaşanan en önemli sorun uygulama öğretmenlerinin yeterli gözlem yapmamasıdır. Bu öğretmen adaylarına göre yaşanan diğer önemli sorunlar sırasıyla dersin planlanması aşamasında uygulama öğretmenlerinin yardımcı olmaması, uygulama okullarının uygun koşullara sahip olmaması, öğretmenlik uygulamasına ayrılan sürenin yetersiz olması, öğretim elemanının sürecin başında bilgilendirme yapmaması ve uygulama

öğretmeninin sorumlu olduğu öğretmen adayı sayısının fazla olmasıdır. Bu grupta yer alan öğretmen adaylarının birinci faktördekilerin aksine en çok uygulama öğretmeni ile ilgili konularda sorun yaşadıkları anlaşılmaktadır. Ayırt edici maddeler incelendiğinde, bu gruptaki öğretmen adaylarının öğretim elemanı ile ilgili konularda diğer öğretmen adaylarından daha az, uygulama öğretmeni ile ilgili konularda ise daha çok sorun yaşadıkları görülmektedir. İlin (2014) öğretmen adaylarıyla gerçekleştirdiği çalışmada öğretmenlik uygulaması sürecinde en sorunlu paydaşın benzer şekilde uygulama öğretmenleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Oysa öğretmenlik uygulamasının etkili olmasında uygulama öğretmenleri kritik bir öneme sahiptir. Uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarının çalışmalarını takip etmeleri, kendi deneyimlerini aktarmaları ve öğretmen adaylarının uygulamaları ile ilgili dönüt vermeleri gerekmektedir. Bu çerçevede uygulama öğretmenlerinin tecrübeli, alanında başarılı, hizmet içi eğitim almış ve süreçte görev alma konusunda gönüllü kişiler arasından seçilmesi gerekmektedir (Gökçe & Demirhan, 2005; Özbal, 2009; Paker, 2008; Özonay-Böcük, 2014). Uygulama öğretmenlerinin üzerlerine düşen görevleri yerine getirmelerinde etkili olan ve bu gruptaki öğrencilerin önemli bir sorun olarak ifade ettikleri öğretmenin sorumlu olduğu öğretmen adayı sayısının düşürülmesi önemli bir adımdır. 2018-2019 akademik yılı itibarıyla bir öğretmenin en fazla dört öğretmen adayından sorumlu olacağı bir uygulama sürecine geçilmiştir. Bu durumun uygulamaya olumlu yansıtacağı söylenebilir. Uygulama okullarının uygun koşullara sahip olmadığı Yeşilyurt ve Semerci (2012) tarafından yapılan çalışmada da ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte Aslan (2015) tarafından yapılan çalışmada uygulamaların sadece iyi koşullara sahip okullarda değil, aynı zamanda kötü koşullara sahip okullarda da yapılması gerektiği görüşü ön plana çıkmıştır. Öğretmen adaylarının böylece her türlü koşulda öğretmenlik yapmaya hazır olacakları belirtilmiştir. Öğretmen adaylarına göre yaşanan diğer sorunlar ders işlerken materyal kullanılmaması, uygulama öğretmenlerinin yeterli dönüt vermemesi ve uygulama öğretmeni ile öğretim elemanı arasında yeterli iletişim/işbirliği olmamasıdır.

Yukarıda ifade edilen sonuçlar incelendiğinde, öğretmenlik uygulamasının yapısında ve sürecinde sorunların yaşandığı ve bu sorunların çözülmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bu çerçevede yapılması gereken pek çok şey bulunmaktadır. Bu konuda yapılması gereken en öncelikli konulardan biri öğretmenlik uygulamasının süresinin arttırılmasıdır. Bunun yanında ilgili paydaşların katılımıyla öğretmenlik uygulamasına yönelik bir öğretim programının ve yönergelerin hazırlanması gerekmektedir. Ayrıca, öğretmen adaylarının yaşadıkları sorunlarda insan/paydaş faktörünün de en az programın yapısı kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle uygulama öğretmeni ve öğretim elemanının süreçteki etkinliğine bağlı olarak öğretmen adaylarının farklı gruplara ayrıldığı görülmektedir. Dolayısıyla, paydaşların görev ve sorumluluklarını etkin bir şekilde yerine getirmesi, bu süreçte hizmet içi eğitimler ve seminerlerle desteklenmeleri kritik bir öneme sahiptir. Bu üç temel sorunun çözülmesi durumunda süreçte yaşanan diğer sorunların (paydaşlar arası iletişim eksikliği,

öğretmen adaylarının dönüt alamaması, süreçte yapılmayan gözlemler vb.) çoğunun kendiliğinden çözüleceği söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Aydın, S., Selçuk, A. ve Yeşilyurt, M. (2007). Öğretmen adaylarının “okul deneyimi II” dersine ilişkin görüşleri (Yüzüncü Yıl Üniversitesi örneği). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Aralık 2007. Cilt: IV, Sayı: II, 75-90.
- Aslan, M. (2015). *Eğitim fakültelerindeki öğretmenlik uygulaması dersinin değerlendirilmesi ve öğretim programının hazırlanması*. Yayınlanmamış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Aslan, M., & Sağlam, M. (2017a). Evaluation of teaching practice course in education faculties according to opinions of academicians. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 335-351.
- Aslan, M., & Sağlam, M. (2017b). Öğretmenlik uygulaması dersinin uygulama öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 62, 33-50.
- Aslan, M., & Sağlam, M. (2018). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), 144-162.
- Aytaçlı, B. (2012). *İlköğretim matematik öğretmenliği lisans programında yer alan okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Baştürk, S. (2009). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre incelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(2), 439-456.
- Creswell J. W., & Plano Clark, V. L. (2015). *Designing and conducting mixed methods research*. Thousand Oaks CA: Sage.
- Darling-Hammond, L. (2006). Constructing 21st-century teacher education. *Journal of Teacher Education*, 57(3), 300-314.
- Davran, E. (2006). *İlköğretim kurumlarındaki öğretmenlik uygulamasının öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterliliklerini kazanmaları üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Demir, F., & Kul, M. (2011). *Modern bir araştırma yöntemi olarak; Q metodu*. Ankara: Adalet Yayınları.
- Dursun, O. O. ve Kuzu, A. (2008). Öğretmenlik uygulaması dersinde yaşanan sorunlara yönelik öğretmen aday ve öğretim elemanı görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 159 -178.
- Eraslan, A. (2009). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının ‘öğretmenlik uygulaması’ üzerine görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 3(1), 207-221.
- Farrell, T. S. C. (2016). TESOL, a profession that eats its young! the importance of reflective practice in language teacher education. *Iranian Journal of Language Teaching Research*, 4(3), 97-107.
- Flores, M. A. (2016) Teacher Education Curriculum, J. Loughran & M. L. Hamilton (Ed.) *International handbook of teacher education* (187-230). Dordrecht: Springer Press.

- Gökçe, E. ve Demirhan, C. (2005). Öğretmen adaylarının ve ilköğretim okullarında görev yapan uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması etkinliklerine ilişkin görüşleri. *Ankara üniversitesi eğitim bilimleri fakültesi Dergisi*, 38(1), 43-71.
- İlin, G. (2014). Practicum from the ELT student-teachers' eye: Expectations and gains [Öğretmen adaylarının bakış açısından öğretmenlik uygulaması: Beklentiler kazanımlar]. *International Journal of Language Academy*, 2(1), 191-207.
- Katranacı, M. (2008). *Öğretmenlik uygulamasında uygulama okulu koordinatörleri ve uygulama öğretmenlerinin görev ve sorumluluklarını yerine getirme düzeyleri (Kırıkkale ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Korthagen, F. A., Kessels, J., Koster, B., Lagerwerf, B., & Wubbels, T. (2001). *Linking practice and theory: The pedagogy of realistic teacher education*. Routledge.
- Özay-Köse, E. (2014). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine yönelik öğrenci ve öğretmen öğretim elemanı tutumları (Erzurum örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 1-17.
- Özbal, A. F. (2009). *Beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinin hedeflerine ulaşma derecesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Özonay-Böçük, İ. Z. (2014). *Eğitim fakültelerindeki okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin bir model önerisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Paker, T. (2008). Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adaylarının Uygulama Öğretmeni ve Uygulama Öğretim Elemanının Yönlendirmesiyle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar1. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23), 132-139.
- Sarıçoban, A. (2008). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin uygulama öğretmenleri ve öğretmen adaylarının görüşleri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 31-55.
- Şahin, E. (2003). Okul öncesi eğitimi öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adayları ile uygulama okullarındaki öğretmenlerin mesleki uygulamalara ilişkin bakış açıları. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(13), 98-110.
- Şaşmaz-Ören, F., Sevinç, Ö. S. ve Erdoğan, E. (2009). Öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumlarının ve görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 15(2), 217-246.
- Şimşek, S., Alkan, V. ve Erdem, A. R. (2013). Öğretmenlik uygulamasına ilişkin nitel bir çalışma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(34), 63-73.
- Şişman, M. ve Acat, B. (2003). Öğretmenlik uygulaması çalışmalarının öğretmenlik mesleğinin algılanmasındaki etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 235-250.
- Topkaya, Y., Tokcan, H. ve Kara, C. (2012). Öğretmenlik uygulaması dersi hakkında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(7), 663-678.
- Yeşilyurt, E. (2010). *Öğretmenlik uygulaması öğretim programının standart temelli ve ihtiyaca cevap verici modeller ışığında değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

- Yeşilyurt, E. ve Semerci, Ç. (2011). Uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Akademik Bakış Dergisi*, 27, 1-23.
- Yeşilyurt, E. ve Semerci, Ç. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması öğretim programına bağlamında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *International Journal of Human Sciences*, 9(2), 475-499.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması dersini yürüten öğretim elemanlarına ilişkin görüşleri. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(4), 1377-1387.
- YÖK/Dünya Bankası. (1998a). *Fakülte-okul işbirliği*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Yayınları.
- YÖK/Dünya Bankası. (1998b). *Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Yayınları.
- YÖK/Dünya Bankası. (2007). *Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Yayınları.
- YÖK. (2018). *Yeni öğretmen yetiştirme lisans programları*. <http://www.yok.gov.tr/ogretmen-yetistirme-lisans-programlari> adresinden 28.09.2018 tarihinde alınmıştır.

Analyzing Pre-Service Teachers' Views on the Problems in Teaching Practice Course through Q Method

EXTENDED ABSTRACT

One of the most important factors affecting the quality of teachers is practice of teaching. These practices should be done in the early stages of pre-service training without waiting for the in-service process. Thus, teachers that are ready for carrying out their professions can be trained. With the teaching practice, teacher candidates have the opportunity to be in the real school environment, interact with the students, have the opportunity to apply their theoretical knowledge and provide their professional development and therefore they can start ready for teaching profession. When the literature about the teaching practice is examined, it is seen that various studies have been done. However, it is necessary to determine whether all teacher candidates experience the same problems in the process, how the teacher candidates are grouped according to the problems and the importance of the problems should be determined.

In this research, it is aimed to determine the views of teacher candidates about the problems in the teaching practice course by Q method. For this purpose, it has been tried to determine the number of factors of teacher candidates who participated in the study, the opinions of teacher candidates collected under each factor on the problems experienced in teaching practice and the items / problems that are distinctive for these factors.

In this study, the mixed method was used to determine the problems in the Teaching Practice course and the importance of these problems. Different patterns can be used in mixed research. These patterns can be named according to the collection order of the data type or their importance in the study. In this study, one of the mixed method designs, embedded pattern was used. Q Method was used in the quantitative dimension of the study. The data of the study was obtained from 27 teacher candidates studying in different programs of Van Yüzüncü Yıl University Faculty of Education. A 22-item questionnaire prepared by the researchers was used to collect the research data. PQ Method program was used to analyze the quantitative data obtained from the study. In the analysis of qualitative data, descriptive analysis was used.

As a result of the analysis performed, it was determined that the teacher candidates were grouped under three factors, 10 of which were under the first, 4 of them were second and 7 of them were under the third factor. This result shows that the teacher candidates who participated in the study were grouped in three subgroups. According to the first factor, the insufficiency of the time allocated to teaching practice is seen as the most important problem in teaching practice. Similarly, according to this group, the other important problems are that not to give any guidance that can guide the teacher

candidates and not to provide sufficient feedback from the instructors responsible for the prospective teachers. It is concluded that the teacher candidates in this group are satisfied with the teachers.

According to the teacher candidates in the second factor, the inadequacy of the time allocated to teaching practice as the first factor is seen as the most important problem in teaching practice. In addition, not being adequately informed by the responsible instructor in the beginning of the process and the failure of teacher candidates to be able to teach lessons adequately during the course are considered as the other important problems by teacher candidates in the second group.

According to the third factor, the most important problem experienced in teaching practice is that the teachers do not make enough observations. According to these teacher candidates, the other important problems are the lack of assistance of the teachers in the process, the lack of appropriate conditions for the teaching practice in the schools and the inadequate time allocated to teaching practice. When the distinctive items are examined, it is seen that the teacher candidates in this group have less problems in the subjects related to the instructor than in the other teacher candidates and they have more problems in the subjects related to the teacher.

When the results mentioned above are analyzed, it is understood that problems are experienced in teaching practice and these problems need to be solved. There are many things to be done in this framework. One of the most important issues to be done on this subject is to increase the duration of teaching practice. In addition, a curriculum and guidelines for teaching practice should be prepared with the participation of relevant stakeholders. Moreover, it is understood that human / stakeholder factor is at least as important as the curriculum of the course. Therefore, stakeholders should be educated by in-service trainings and seminars. If these three fundamental problems are solved, it can be said that most of the other problems (lack of communication among stakeholders, failure of teacher candidates to receive feedback, observations made during the process etc.) will be solved by themselves.